

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2007

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 23 ΜΑΪΟΥ 2007

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2007

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 23 Μαΐου 2007

8.00 π.μ. – 11.00 π.μ.

ΟΔΗΓΙΕΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΠΤΩΝ ΔΟΚΙΜΙΩΝ

I. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Δε σημειώνουμε τίποτε στο γραπτό.
2. Γράφουμε στο εξώφυλλο με μπλε πένα.
3. Ο κλασματικός αριθμός είτε στις επιμέρους ερωτήσεις είτε στη συνολική βαθμολογία παραμένει.
4. Αν η απάντηση σε μια ερώτηση παίρνει (0), σημειώνεται στο εξώφυλλο(0).
5. Αν μια ερώτηση δεν έχει απαντηθεί, σημειώνουμε στο εξώφυλλο παύλα(-).
6. Στο εξώφυλλο βάζουμε τον κωδικό μας αριθμό και τη μονογραφή μας.
7. Αν συμβεί οτιδήποτε κατά τη διόρθωση, επικοινωνούμε με τους υπεύθυνους των εξετάσεων.
8. Η εγγραφή των βαθμών στο εξώφυλλο γίνεται ως εξής:

ΜΕΡΟΣ Α : ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ (με τη σειρά των ερωτήσεων)

1. Α1	(μονάδες 8)
2. Α2(α)	(μονάδες 3)
3. Α2(β)	(μονάδες 3)
4. Α3(α)	(μονάδες 4)
5. Α3(β) (Α4)	(μονάδες 2)

ΜΕΡΟΣ Β: ΓΛΩΣΣΑ

6. Β1	(μονάδες 3)
7. Β2	(μονάδες 4)
8. Β3	(μονάδες 3)

ΜΕΡΟΣ Γ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

9. Γ1 Περιεχόμενο	(μονάδες 12)
10. Γ2 Δομή	(μονάδες 12)
11. Γ3 Έκφραση	(μονάδες 12)
12. Γ4 Ορθογραφία	(μονάδες 4)

ΜΕΡΟΣ Δ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

13. Δ1(α)	(μονάδες 8)
14. Δ1(β)	(μονάδες 4)
15. Δ2(α)	(μονάδες 5)
16. Δ2(β)	(μονάδες 5)
17. Δ3(α)	(μονάδες 4)
18. Δ3(β)	(μονάδες 4)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(Μονάδες 20)

Στον αιώνα μας είναι σημαντικό να προσδιορίσουμε τις προκλήσεις και τις εντάσεις του παρόντος, για να προτείνουμε και να υιοθετήσουμε εκπαιδευτικές στρατηγικές. Με αυτή την προοπτική, η κοινωνική συνοχή πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας από τους στόχους της εκπαίδευσης. Η δόμηση της κοινωνικής συνοχής σήμερα σημαίνει αρχικά το σεβασμό της αξιοπρέπειας της ανθρώπινης ύπαρξης και τη δημιουργία κοινωνικών δεσμών στο όνομα της αλληλεγγύης. Γι' αυτό και το κράτος θεωρεί την αλληλεγγύη ως βάση και στόχο των διαφόρων μορφών πολιτικής, όπως είναι η κοινωνική πολιτική, που αποβλέπει στην παροχή βοήθειας προς τους αδύνατους ή στη μείωση των υλικών ανισοτήτων, η εκπαιδευτική πολιτική, που εξασφαλίζει την ελεύθερη πρόσβαση στις γνώσεις και δημιουργεί δυνατότητες επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, και η πολιτιστική πολιτική, που υποστηρίζει τη δημιουργική δραστηριότητα και τη συμμετοχή στην πολιτισμική ζωή.

Στον 21^ο αιώνα η αρχή “*Μαθαίνω να υπάρχω*” θυμίζει την πρωταρχική σημασία που πρέπει να έχει ο σεβασμός της ανθρώπινης ύπαρξης στις κοινωνικο-πολιτικές σχέσεις, στις σχέσεις ανθρώπου και φύσης, καθώς και στην αντιμετώπιση του πολιτισμού και της οικονομίας. Αναζητώντας την κατανόηση της πραγματικότητας – τόσο του ανθρώπου όσο και του κόσμου – πρέπει να γνωρίζουμε τις αλληλεξαρτήσεις που δημιουργούν την ανάγκη της αλληλεγγύης. Η κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη παρουσιάζονται στην εκπαιδευτική φιλοσοφία ως στόχοι και σκοποί αδιάσπαστα συνδεδεμένοι και σε αρμονία με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Μεταξύ των βασικών προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπίσει ο σύγχρονος κόσμος είναι το διαρκώς αυξανόμενο βάρος που αποκτά η έννοια του αποκλεισμού. Ανεξάρτητα από τις αιτίες τους, οι αποκλεισμοί αποτελούν μια από τις μεγάλες προκλήσεις αυτού του αιώνα και η εκπαίδευση οφείλει να τις αντιμετωπίσει. Η Διά Βίου Εκπαίδευση αντιτίθεται σ' έναν από τους πιο οδυνηρούς αποκλεισμούς, αυτόν που οφείλεται στην έλλειψη γνώσεων. Πρόκειται για μια εκπαίδευση που επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής και η οποία περικλείει όχι μόνο το σχολείο, αλλά και την οικογένεια, το χώρο εργασίας, τα συνδικάτα ή το στρατό και όπου είναι δυνατόν να παρέχεται μόρφωση και εκπαίδευση. Οι αλλαγές που συμβαίνουν στις τεχνολογίες της πληροφορικής και της επικοινωνίας αυξάνουν τον κίνδυνο αυτής της μορφής αποκλεισμού και προσδίδουν στην εκπαίδευση σημαντικό ρόλο. Γι' αυτό όλες οι εκπαιδευτικές

μεταρρυθμίσεις πρέπει να επιχειρούνται με πλήρη συνείδηση των κινδύνων αποκλεισμού και με μέριμνα να διαφυλαχθεί η κοινωνική συνοχή.

Αν η εκπαίδευση θέλει να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην πάλη ενάντια στον αποκλεισμό όλων όσοι για κοινωνικο-οικονομικούς ή πολιτισμικούς λόγους βρίσκονται στο περιθώριο των σύγχρονων κοινωνιών, ο ρόλος της γίνεται ακόμη πιο σημαντικός όσον αφορά την ενσωμάτωση των μειονοτήτων στην κοινωνία. Για να αλλάξουμε τη συνολική στάση απέναντι στη διαφορετικότητα, θα πρέπει να οραματιστούμε μια εκπαιδευτική προσπάθεια όλων των φορέων (κράτους, κοινωνίας, ΜΜΕ, θρησκευτικών κοινοτήτων, γονέων και οργανώσεων), αλλά πάνω απ' όλα των ίδιων των σχολείων. Η διδασκαλία της Ιστορίας και των Κοινωνικών Επιστημών, αλλά και κάθε μορφή εκπαίδευσης, πρέπει να διαμορφώνουν στους νέους πνεύμα πολιτισμικής ανεκτικότητας και διαλόγου. Έτσι, η νόμιμη διαφύλαξη των παραδόσεων και η διατήρηση της συλλογικής ταυτότητας δε θα θεωρηθούν ποτέ αντίθετες προς το πνεύμα της αδελφικότητας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής.

Bronislaw Geremek, «Συνοχή, Αλληλεγγύη και Αποκλεισμός» (διασκευή),
Εκπαίδευση, ο θησαυρός που κλείνει μέσα της
 (Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα)

Ερωτήσεις:

A1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις. **(μονάδες 8)**

Αναμένεται από τους μαθητές να αναφερθούν στα πιο κάτω σημεία

- 1^η παρ. α Οι προκλήσεις της εποχής. Ανάγκη υιοθέτησης εκπαιδευτικών στρατηγικών
 β Η αναζήτηση από το κράτος της κοινωνικής συνοχής μέσα από τις διάφορες μορφές πολιτικής
- 2^η παρ. α Η κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη σε άμεση σύνδεση με το σεβασμό της ανθρώπινης ύπαρξης.
 β. Η αρχή "Μαθαίνω να υπάρχω"
- 3^η παρ. α Το πρόβλημα των αποκλεισμών.
 β Ο ρόλος της Διά Βίου Εκπαίδευσης και των Εκπαιδευτικών Μεταρρυθμίσεων.
- 4^η παρ. α Ο καθοριστικός ρόλος της Εκπαίδευσης και όλων των άλλων φορέων στην πάλη ενάντια στους αποκλεισμούς και στην αποδοχή της διαφορετικότητας.

β. Η διατήρηση των παραδόσεων και της συλλογικής ταυτότητας –
Αδελφικότητα, αλληλεγγύη και κοινωνική συνοχή

(8 X 1)

A2. (α) Τι εισηγείται ο συγγραφέας για την αντιμετώπιση της διαφορετικότητας στην τελευταία παράγραφο; **(μονάδες 3)**

Ο συγγραφέας εισηγείται

- Τη διαμόρφωση σωστής εκπαιδευτικής πολιτικής από όλους τους αρμόδιους φορείς (κράτος, κοινωνία, ΜΜΕ, κλπ.)
- Την ουσιαστική συμβολή των σχολείων
- Την αξιοποίηση της Ιστορίας, των Κοινωνικών Επιστημών, αλλά και άλλων μορφών Εκπαίδευσης

(3X1)

(β) **Η νόμιμη διαφύλαξη των παραδόσεων και η διατήρηση της συλλογικής ταυτότητας δε θα θεωρηθούν ποτέ αντίθετες προς το πνεύμα της αδελφικότητας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής.**

Να αναπτύξετε το νόημα του αποσπάσματος σε 60-80 λέξεις.

- Η διαφύλαξη των παραδόσεων και η διατήρηση της συλλογικής ταυτότητας ως ζήτημα εθνικής επιβίωσης (παγκοσμιοποίηση, πολυπολιτισμικός πλουραλισμός, κίνδυνος ισοπέδωσης).
- Παγκοσμιοποίηση. Ο άνθρωπος πολίτης του κράτους του, του έθνους του, αλλά και πολίτης του κόσμου. Ανάγκη για αποδοχή της διαφορετικότητας, αδελφικότητα, αλληλεγγύη.
- Η γνώση του εαυτού μας και του πολιτισμού μας ως προϋπόθεση για τη γνώση, κατανόηση και σεβασμό των διαφόρων ιδιαιτεροτήτων κάθε λαού. Καλλιέργεια αλληλεγγύης και αδελφικότητας

(3X1)

(μονάδες 3)

A3. Η πρώτη παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Να εντοπίσετε δύο από τις μεθόδους ανάπτυξης της παραγράφου και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. **(μονάδες 4)**

Μέθοδοι ανάπτυξης της παραγράφου

1. Ορισμός (η δόμηση της κοινωνικής συνοχής αλληλεγγύης). Ο συγγραφέας ορίζει την έννοια της κοινωνικής συνοχής.
2. Αιτιολόγηση ή Αίτιο, Αποτέλεσμα (Γι' αυτό πολιτικής) ο συγγραφέας δικαιολογεί τις πολιτικές του κράτους.
3. Διαίρεση ή Παραδείγματα (όπως είναι πολιτισμική ζωή). Ο συγγραφέας παρουσιάζει ως παραδείγματα τα μέρη του όλου (πολιτικής του κράτους).

Εντοπισμός (2X1) – Αιτιολόγηση (2X1)

A4. Προκείμενες: Η κοινωνική συνοχή είναι στόχος της εκπαίδευσης.

Ο σεβασμός της ανθρώπινης ύπαρξης είναι στοιχείο της κοινωνικής συνοχής.

Συμπέρασμα: Ο σεβασμός της ανθρώπινης ύπαρξης είναι στόχος της εκπαίδευσης.

Ποια συλλογιστική πορεία ακολουθείται στον πιο πάνω συλλογισμό;
Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. **(μονάδες 2)**

Η συλλογιστική πορεία είναι παραγωγική (1 μον.), διότι από το γενικό καταλήγει στο ειδικό (0.5 μον.). Δηλαδή: Η πρώτη προκείμενη αφορά γενική έννοια (κοινωνική συνοχή), ενώ το συμπέρασμα ειδική έννοια (σεβασμός ανθρώπινης αξιοπρέπειας, που είναι μέρος της έννοιας). (0.5 μον)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΓΛΩΣΣΑ

(Μονάδες 10)

B1. Να ξαναγράψετε τις πιο κάτω φράσεις αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια συνώνυμή της, έτσι ώστε να μην αλλάξει το νόημα των φράσεων ούτε ο γραμματικός τύπος των λέξεων:

- Αποβλέπει στην παροχή βοήθειας.

Επιδιώκει, αποσκοπεί, στοχεύει, προσβλέπει, σκοπεύει.

- Σκοποί αδιάσπαστα συνδεδεμένοι.

Άρρηκτα, αδιαχώριστα, ακατάλυτα, στενά, αδιάρρηκτα, στέρα, στερεά, αναπόσπαστα.

- Με μέριμνα να διαφυλαχθεί η κοινωνική συνοχή.

Φροντίδα, έγνοια, επιμέλεια, ενδιαφέρον, πρόνοια, μέλημα.

(μονάδες 3)

B2. Να γράψετε ένα αντίθετο για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις:

- αξιοπρέπειας - αναξιοπρέπεια, μικροπρέπεια, ποταπότητα, ευτέλεια, εξευτελισμός, μικρότητα, απρέπεια, χαμέρπεια.
- πρωταρχική - δευτερεύουσα, επουσιώδης, ασήμαντη, έσχατη, αμελητέα.
- αντιτίθεται - συμφωνεί, επικροτεί, συγκατατίθεται, συγκατανεύει, συνάδει, συμπλέει, συμπορεύεται, συναινεί, συμπράττει, καταφάσκει, συστρατεύεται, συμμαχεί, συνηγορεί, υπερθεματίζει, συνταυτίζεται, υποστηρίζει.
- συλλογικής – ατομικής, προσωπικής, μεμονωμένης.

(μονάδες 4)

B3. Να χωρίσετε τις πιο κάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη:

- συνοχή - συν + έχω
- αποκλεισμοί – από + κλείω (κλείνω)
- έλλειψη – εν + λείπω

(μονάδες 3)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (450 – 500 λέξεις)
(Μονάδες 40)

Τονίζεται ότι δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το όνομά σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που μπορεί να αποκαλύψει άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητά σας.

Γί αυτό όλες οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να επιχειρούνται με πλήρη συνείδηση των κινδύνων αποκλεισμού και με μέριμνα να διαφυλαχθεί η κοινωνική συνοχή.

Στο πλαίσιο της ανακήρυξης του 2007 ως ευρωπαϊκού έτους «Ίσων ευκαιριών για όλους», το Σχολείο σου διοργανώνει μαθητικό συνέδριο με θέμα «Παιδεία για

‘Όλους». Σε ομιλία σου στο συνέδριο αυτό να εισηγηθείς τρόπους με τους οποίους το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου μπορεί να προωθήσει την αρχή των ίσων ευκαιριών στη μόρφωση.

Ομιλία

Προσφώνηση

Πρόλογος: Ενδεικτικά μπορεί να γίνει αναφορά στα εξής σημεία

- Το πρόβλημα των κοινωνικών ανισοτήτων
- Εποχή της παγκοσμιοποίησης – πολυπολιτισμικός πλουραλισμός – Διαφορετικότητα
- Αρχή της διαφορετικότητας – Αρχή Ίσων ευκαιριών
- Ανάγκη εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

- Το δικαίωμα της μόρφωσης ως δημόσιο αγαθό. Διεθνείς συμβάσεις και διακηρύξεις.
- Οι κοινωνικές ανισότητες στην Εκπαίδευση
 - Μαθητές
 - με μαθησιακές δυσκολίες
 - με ειδικές ανάγκες
 - απομακρυσμένων περιοχών με χαμηλό πολιτιστικό επίπεδο
 - χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων
 - διαφόρων εθνοτικών ομάδων, μεταναστών, ξένων εργατών, διαφορετικού θρησκευάτος κλπ.
- Καλλιέργεια θετικής στάσης απέναντι σε φυλετικές μειονότητες και σε κάθε είδους διαφορετικότητα και παροχή ίσων ευκαιριών για όλους

Το πρόβλημα των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση της Κύπρου μπορεί να αντιμετωπιστεί.

1. Με την κατοχύρωση της δωρεάν παιδείας για όλους (χορήγηση υποτροφιών, επιδομάτων κλπ.)
2. Με το δικαίωμα της ελεύθερης πρόσβασης όλων στη σχολική γνώση. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με
 - ανάπτυξη ειδικών ευέλικτων αναλυτικών προγραμμάτων για διδασκαλία σε τάξεις Μικτής Ικανότητας.
 - Ενισχυτική διδασκαλία. Τάξεις υποδοχής
 - Εξατομίκευση της διδασκαλίας
 - Προγράμματα στήριξης
 - Μαθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας

- Ενσωμάτωση της Τεχνολογίας στη διδακτική πράξη. Εύκολη πρόσβαση στη γνώση, ελκυστική μάθηση.
 - Διαπολιτισμική εκπαίδευση. Προγράμματα για τα παιδιά κάθε εθνικότητας, φυλής και κουλτούρας
 - Διδασκαλία ξένων γλωσσών, ιστορίας, γεωγραφίας και πολιτισμού των διαφόρων ομάδων
 - εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης των μαθητών
3. Ενίσχυση της Ανθρωπιστικής Παιδείας η οποία θα στοχεύει:
- στην ανάπτυξη του αυτοσεβασμού και του σεβασμού προς τον άνθρωπο και τα δημιουργήματά του
 - στη διαμόρφωση ενάρετου ήθους, ευαισθησίας και καλαισθησίας
 - στη διδασκαλία των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του πολίτη
 - στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των κοινωνικών και πολιτικών δεξιοτήτων
 - στη διαμόρφωση του ενεργού πολίτη
4. Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις
- Αυτονόμηση της Σχολικής Μονάδας
 - Ολοήμερο Σχολείο
 - Ενίσχυση της Υπηρεσίας Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής και της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας
 - Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών
 - Άνοιγμα του Σχολείου προς την κοινότητα
 - Συνεργασία Σχολείου - Γονέων

Επίλογος

Συμπεράσματα – Ανακεφαλαίωση

Επιφώνηση

Σημείωση: Αναμένεται από τους μαθητές να αναφερθούν σφαιρικά στα πιο πάνω σημεία ή και σε άλλα και μέσα στο καθορισμένο όριο των λέξεων.

ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

(Μονάδες 30)

Να μελετήσετε τα κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν:

I. Μανόλης Αναγνωστάκης, « Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.»

Προς το παρόν, στον παλιό δρόμο που λέγαμε, υψώνεται
 η Τράπεζα Συναλλαγών
 — εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι αυτός συναλλάσσεται —
 Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως
 — εμείς μεταναστεύουμε, εσείς μεταναστεύετε, αυτοί μεταναστεύουν —
 Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει, έλεγε κι ο Ποιητής
 Η Ελλάδα με τα ωραία νησιά, τα ωραία γραφεία,
 τις ωραίες εκκλησιές.

Η Ελλάς των Ελλήνων

II. Παντελής Μηχανικός, «Ονήσιλος»

Δέκα χρόνια έστελλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλος
 να μας κεντρίσουν
 να μας ξυπνήσουν
 να μας φέρουν ένα μήνυμα.

Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλος
 κι όλες φοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα
 χωρίς τίποτα να νιώσουμε.

Ερώτηση Δ1:

- (α) Ποιες πολιτικές καταστάσεις και ποιες ανθρώπινες συμπεριφορές καταγγέλλονται στο καθένα από τα πιο πάνω αποσπάσματα;
(μονάδες 8)

Στο απόσπασμα από το ποίημα “Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.” ο ποιητής καταγγέλλει το δικτατορικό καθεστώς της επταετίας 1967-1974 επιρρίπτοντας σ’αυτό την κύρια ευθύνη για την κατάντια της Ελλάδας και την κοινωνική και πολιτική αλλοτρίωση.
(μ.1)

Παράλληλα καυτηριάζει το συμβιβασμό των ανθρώπων με την κατάσταση (ακόμα και της εκκλησίας) και την αδράνεια και ουδετερότητα των πολιτών.
(μ.1)

(Σημείωση: Να αναφερθούν δύο τουλάχιστον σημεία από τα πιο κάτω.)
(2X1)

Στη χώρα επικρατεί μια ψεύτικη εικόνα γενικής ευημερίας στην πραγματικότητα όμως κυριαρχεί μια καθολική κατάσταση που χαρακτηρίζεται από:

- ηθική διαφθορά, διάβρωση και ξεπούλημα αξιών και ιδεών, ανηθικότητα, εξαθλίωση, κατολίσθηση αξιών,
- εμπορευματοποίηση, κάθε είδους συναλλαγή, εκμετάλλευση της ζωής των ανθρώπων και των υψηλών αξιών της πατρίδας και της θρησκείας,
- παραλλαγή στίχου του Σεφέρη: Η Ελλάδα πληγώνει, μοιάζει να έχει γεμίσει ταξιδιωτικά γραφεία, που διοχετεύουν τους Έλληνες στην εξορία ή στην αυτοεξορία.

Στο απόσπασμα από το ποίημα “Ονήσιλος” ο ποιητής ως εκπρόσωπος του ελληνικού κυπριακού λαού κατηγορεί-καταγγέλλει την αδιαφορία, τύφλωση και παχυδερμία ενός ολόκληρου λαού που δεν μπορεί να συλλάβει τα μηνύματα (μέλισσες) των καιρών, της επαγρύπνησης, της ανησυχίας που έστειλε ο Ονήσιλος (από τα βάθη της Ιστορίας). (μ.1)

Τα τελευταία δέκα χρόνια πριν από την τουρκική εισβολή του 1974 (από το 1964) οι Κύπριοι έπρεπε να συλλάβουν τα μηνύματα των καιρών που τους προειδοποιούσαν για τα τουρκικά σχέδια και την απειλή και να επαγρυπνούν.

Μηνύματα: 1963-1964 τουρκοκυπριακή ανταρσία και τουρκική απειλή εισβολής
 1964 βομβαρδισμός Τηλλυρίας από τουρκικά αεροπλάνα
 1967 δικτατορία στην Ελλάδα – αποχώρηση ελληνικής μεραρχίας από την Κύπρο
 1971 εμφύλιος διχασμός μεταξύ των ελληνοκυπρίων που οδηγεί στο πραξικόπημα του 1974. Συνεχείς απειλές από την Τουρκία. (μ.2)

Οι Κύπριοι στραμμένοι στην προσπάθεια για οικονομική ανάπτυξη και μόνο (ευδαιμονισμό) δεν ένωσαν τίποτα. Αδιαφόρησαν, δε θέλησαν να δουν και ν’ ακούσουν τα μηνύματα των καιρών, αναλώθηκαν σε κομματικές συγκρούσεις. Η έπαρσή τους έφτασε στην ύβρη και η τιμωρία ήταν αναπόφευκτη.

(μ1)

- (β) Οι δύο ποιητές χρησιμοποιούν κοινούς εκφραστικούς τρόπους για να επιτύχουν το στόχο τους. Να αναφέρετε δύο από αυτούς και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από τα αποσπάσματα.

(μονάδες 4)

Κοινοί εκφραστικοί τρόποι:

Ειρωνεία, σαρκασμός, επανάληψη, πεζολογικό ύφος, ρεαλιστική γραφή, ασύνδετο σχήμα, υπαινιγμός, μεταφορές, συμβολισμός, εικόνες.

Τεκμηρίωση: “Θεσσαλονίκη, Μέρες... “:

Ειρωνεία: η κλίση των ρημ. Συναλλάσσομαι και μεταναστεύω σε όλα τα ρηματικά πρόσωπα ενικού και πληθυντικού.

Σαρκασμός: η χρήση του επιθέτου “ωραίος“ το “σλόγκαν “ της δικτατορίας με παράλειψη της λέξης Χριστιανών.

Επανάληψη: των ρημάτων “συναλλάσσομαι” και “μεταναστεύω”, το επίθετο “ωραίος“

Ασύνδετο σχήμα: “προς το παρόν ... Συναλλαγών“
“Η Ελλάδα ... εκκλησιές“

Μεταφορές – Συμβολισμοί:

“Τουριστικά γραφεία, πρακτορεία
μεταναστεύσεως, Τράπεζα Συναλλαγών, ωραία γραφεία”

“Ονήσιλος“

Ειρωνεία: “κι όλες ... δέρμα“

Σαρκασμός

Επανάληψη: “δέκα χρόνια ... Ονήσιλος“
“δέκα χιλιάδες ... “
“να μας“

Ασύνδετο σχήμα: “να μας κεντρίσουν ... μήνυμα“

Μεταφορές – Συμβολισμοί (π.χ. μέλισσες) – αναχρονισμοί (π.χ. Ονήσιλος)

(Σημείωση: Αναφορά τρόπων 2Χ1, τεκμηρίωση 2Χ1)

III. Τάκης Σινόπουλος, « Ο καιόμενος »

Κοιτάχτε! μπήκε στη φωτιά! είπε ένας απ’ το πλήθος.
Γυρίσαμε τα μάτια γρήγορα. Ήταν
στ’ αλήθεια αυτός που απόστρεψε το πρόσωπο, όταν του

μιλήσαμε. Και τώρα καίγεται. Μα δε φωνάζει βοήθεια.
 Διστάζω. Λέω να πάω εκεί. Να τον αγγίξω με το χέρι μου.
 Είμαι από τη φύση μου φτιαγμένος να παραξενεύομαι.
 Ποιος είναι τούτος που αναλίσκεται περήφανος;
 Το σώμα του το ανθρώπινο δεν τον πονά;
 Η χώρα εδώ είναι σκοτεινή. Και δύσκολη. Φοβάμαι.
 Ξένη φωτιά μην την ανακατεύεις, μου είπαν.
 Όμως εκείνος καίγονταν μονάχος. Καταμόναχος.
 Κι όσο αφανίζονταν τόσο άστραφτε το πρόσωπο.
 Γινόταν ήλιος.
 Στην εποχή μας όπως και σε περασμένες εποχές
 άλλοι είναι μέσα στη φωτιά και άλλοι χειροκροτούνε.
 Ο ποιητής μοιράζεται στα δυο.

Ερώτηση Δ2:

- (α) Πώς παρουσιάζεται ο «καιόμενος» στο ποίημα και τι συμβολίζει;
 (μονάδες 5)

Καιόμενος

- Περιφρονεί και αποστρέφεται το αδιάφορο και ανεύθυνο πλήθος (στ. 3-4)
- Η πράξη του είναι ενσυνείδητη και μελετημένη (στ. 4)
- Περήφανος (στ. 7)
- Έχει αντοχή και κουράγιο (στ. 8)
- Σηκώνει μόνος του το σταυρό του (στ. 11)
- Όσο αφανίζεται, τόσο «αστράφτει» το πρόσωπο του, αγγίζει τη θέωση

(6X0.5)

Συμβολίζει

Τον κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο, τον κάθε αγνό ιδεολόγο αγωνιστή που θυσιάζει τη ζωή του ως πράξη διαμαρτυρίας για όσα άσχημα συμβαίνουν στη χώρα του.

(μ.2)

- (β) Πώς διαγράφεται ο ρόλος του ποιητή σε σχέση με τη στάση του πλήθους;
 (μονάδες 5)

Ρόλος Ποιητή

στ. 1 – 5. Ο ποιητής αρχικά σχεδόν ταυτίζεται με το αδιάφορο και ανεύθυνο πλήθος.

Παρακολουθεί με έκπληξη και περιέργεια.

στ. 5 -16. Διαφοροποιείται από το πλήθος. Συμμετέχει συναισθηματικά στην πράξη του ήρωα, τον θαυμάζει, θέλει να τον πλησιάσει και να τον αγγίξει, διστάζει όμως και φοβάται. Μένει αναποφάσιτος και βρίσκεται σε αμηχανία. Καλείται να ακολουθήσει τη συμβουλή του πλήθους που επικροτεί τις γενναίες πράξεις των άλλων, φτάνει να μην κινδυνεύει. Αλλά διαπιστώνει ότι ο «καιόμενος» έχει υπερβεί τη φθαρτότητα και έχει αγγίξει τη θεϊκή τελείωση, την αφθαρσία. Τελικά ο ποιητής βιώνει την αυτοθυσία του καιόμενου, περνά από το καθαρτήριο της φωτιάς για να μπορέσει να μεταποιήσει σε ποίηση αυτό που βλέπει. Ο ποιητής, τελικά, μετέχει στα ανθρώπινα αλλά τείνει να δει και να αγγίξει και αυτά που βρίσκονται πέρα από τα πράγματα και την ύλη, προκειμένου να υποψιαστεί τον άυλο κόσμο της ποίησης. Με άλλα λόγια, ο ποιητής ταυτίζεται σε κάποιο βαθμό με τον καιόμενο, βιώνει τη θυσία του, ενώ ταυτόχρονα πατά με το ένα πόδι στην καθημερινότητα ή γίνεται ένα με το πλήθος (αλλά ως ένα σημείο).

IV. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Η Φόνισσα»

Ερώτηση Δ3:

(α) Πώς παρουσιάζεται γενικά ο γυναικείος πληθυσμός στο έργο του Παπαδιαμάντη «Η Φόνισσα»;» **(μονάδες 4)**

Οι γυναικείες μορφές στη Φόνισσα – με ελάχιστες εξαιρέσεις – παρουσιάζονται βασανισμένες, υποταγμένες στη μοίρα τους. Κατά κανόνα είναι πιο δυναμικές, πιο ανθρώπινες και πιο συμπαθητικές σε σχέση με τους άντρες, που συνήθως είναι αδέξιοι, άβουλοι και εξελίσσονται σε κωμικές καρικατούρες. [Η αναφορά στους άντρες δεν είναι υποχρεωτική].

Οι γυναίκες συνήθως αναλαμβάνουν τα βάρη της οικογένειας: Να μεγαλώσουν τα παιδιά, να «αποκαταστήσουν τα θηλυκά, να δώσουν προίκα, να βρουν γαμπρό και να αναθρέψουν τα παιδιά των παιδιών τους». Είναι φανερό ότι ο Παπαδιαμάντης απεικονίζει με συμπάθεια τη μοίρα του γυναικείου πληθυσμού στη Φόνισσα.

Μπορούν να θεωρηθούν απόλυτα σωστές και οι αναφορές σε μεμονωμένες περιπτώσεις γυναικών (όπως η Μαρουσώ, η Αμέρσα και κυρίως η Φραγκογιαννού), οι οποίες τείνουν να ξεφύγουν ή ξεφεύγουν από τον τύπο της συνηθισμένης γυναίκας που υποτάσσεται στη μοίρα της.

Αν αναφερθεί ότι και η Αμέρσα έχει χαρακτηριστικά της μητέρας της (είναι «ανδροπρεπής» και επιπλέον αποφασίζει να μείνει ανύπαντρη – με τις ευλογίες της Φραγκογιαννούς) τότε η απάντηση αυτή να θεωρηθεί σωστή.

«Πώς μεγαλώνουν, Θεέ μου! εσκέπτετο η Φραγκογιαννού. Ποίος κήπος, ποίον λιβάδι, ποία άνοιξις παράγει αυτό το φυτόν! Και πώς βλαστάνει και θάλλει και φυλλομανεί και φουντώνει! Και όλοι αυτοί οι βλαστοί, όλα τα νεόφυτα, θα γίνουν μίαν ημέρα πρασιαί, λόχμαι, κήποι; Και ούτω θα εξακολουθή; Και πάσα οικογένεια εις την γειτονιάν, και εις την συνοικίαν και εις την πόλιν είχαν από δύο έως τρία κοράσια. Μερικαί είχαν τέσσαρα, άλλαι πέντε. Μία μητέρα είχεν έξ θυγατέρας χωρίς κανέναν υιόν, άλλη μία είχεν επτά κ' έναν υιόν, ο οποίος εφαινετο προωρισμένος να φανή άχρηστος».

«Ξένοι ερχόμενοι από τα άλλα μέρη της Ελλάδος, τα «πλέον πολιτισμένα», είτε υπάλληλοι της κυβερνήσεως, είτε έμποροι, εκόμιζον νέας, ελευθέρας θεωρίας περί όλων των πραγμάτων. Ούτοι την αιδώ και την συστολήν ωνόμαζον βλακειάν, την εγκράτειαν και την σωφροσύνην ευήθειαν. Την διαφθοράν και την λαγνείαν ωνόμαζον «φυσικά πράγματα». Η δύστηνος Μαρούσα, ήτις δεν είχε γεννηθή εις τον τόπον, αρχήθεν δεν ήτο πολύ αυστηρά ούτε σεμνοπρεπής, είχε δε μικράν δόσιν ελαφρότητος [...]. Η γριά Χαδούλα με τα φάρμακά της με τα μαντζούνια της και με τα ζεστά ή κρύα όσα έδιδε να πίνη εις την πάσχουσαν, τη βοήθεια και των εντριβών τας οποίας εξετέλει μ' επιδεξιότητα πολύ υπερτέραν από τας άλλας, κατώρθωσεν εντός ολίγων ημερών να επιφέρη την έκτρωσιν».

- (β) Η Φραγκογιαννού και η Μαρουσώ διαφοροποιούνται από τον υπόλοιπο γυναικείο πληθυσμό. Με αφορμή τα πιο πάνω αποσπάσματα αλλά και με βάση όλο το έργο να αναφέρετε δύο ομοιότητες και δύο διαφορές στον τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς των δύο ηρωίδων. **(μονάδες 4)**

Η Μαρουσώ και κυρίως η Φραγκογιαννού ξεφεύγουν από τον τύπο των υποταγμένων γυναικών στη Φόνισσα (ομοιότητα). Η Μαρουσώ ενσαρκώνει τα νέα ήθη: Έχει ερωτικές σχέσεις με άντρες και πριν και μετά το γάμο της (διαφορά). Σκοτώνει με τη θέλησή της το έμβρυο που κυοφορεί με τη βοήθεια της Φραγκογιαννούς (ομοιότητα). Όμως, αν η Μαρουσώ σκοτώνει τον παράνομο καρπό των ερώτων της (και συναισθάνεται ότι διέπραξε αμαρτία), η Φραγκογιαννού τείνει να πιστέψει μέσα της ότι επιτελεί θεάρεστο έργο σκοτώνοντας μικρά κορίτσια· ότι δηλαδή τα απαλλάσσει από τα βάσανα της ζωής ή ότι ξαλαφρώνει τους γονείς τους από το βραχνά της προίκας κλπ. (διαφορά). Η Μαρουσώ φαίνεται να αντιμετωπίζει με «ελαφρότητα» τις παρανομίες της. Αντίθετα

η Φραγκογιαννού αναλογίζεται με κάθε σοβαρότητα τη μοίρα της γυναίκας **(διαφορά)**. Σε αντίθεση με τη Μαρουσώ, που είναι επίπεδος χαρακτήρας χωρίς ψυχολογικό βάθος, η Φραγκογιαννού προχωρεί σε εσωτερικούς διαλογισμούς, που την οδηγούν σε υψηλά θέματα, σε μια δική της λογική, στο «ψήλωμα» του νου της **(διαφορά)**. Και οι δυο γυναίκες κάνουν τις επαναστάσεις τους **(ομοιότητα)**, αλλά με διαφορετικό τρόπο και σε διαφορετικό βαθμό η καθεμιά.

Γίνεται επίσης αποδεκτή απάντηση η οποία παρουσιάζει διαφορές των δύο ηρωίδων με τον υπόλοιπο γυναικείο πληθυσμό, νοουμένου ότι αυτές είναι ορθές, συμφώνα με τις πιο πάνω οδηγίες.

-----ΤΕΛΟΣ-----